

ایلوپنہ غاتیا

2 میکوپنہ

یادِ حیات: ننّا غنوار حیات و اونا گواچنی آسفر

(عبدالرحیم زام) (2)

3 میکوپنہ

مینا فکشن: نوشتنکار

(حسن ناصر)

نظم: ستینے آن مرسلوک

(افضل مراد)

4 میکوپنہ

پت و پول: براہوئی اسی شاعری ٹی نیازی و عشقیہ سرحال

(حمید عزیز آبادی)

5 میکوپنہ

کسے سخن تخت (2)

(وحید ہراز، بسیمہ)

خرزم: شہید حاجی تاج شاہ ہوانی

(شاہد غفر شال)

6 میکوپنہ

افسانہ: کنّا قمر آہفیس

(نعمت عالم بلوچ)

7 میکوپنہ

افسانہ: راستی نا کسر

(یوسف عجب)

8 میکوپنہ

ٹاول: بھول انا توار (6)

(ابرار برکت)

All About #Brahui

کوئٹہ

براہوئی نابابت
براہوئی ٹی

ہفتئی
تالار

زبان نارکھانا کسر

(شوگل)

پوسکن آدور کبھی آسراتی تھون اوار کبھی بٹخ آتے کن کبھی
ویل آتے ہم ودی کرینے۔ واسہ بھلوویل اس زبان تابابت
ہم ارے، کہ بھلایا ہموز بانک ہرافقا خواجہ غاک زرگز رانی وڑ
اٹ ہرگارے، یا زبان آچکارا زیات ے، اوک توتینے پختنگ
اٹ سرسبب ختنگرہ، ولے بے چکار مروک واکم خواجہ
خچروک آ زبانک ویل آتا پلویر اٹی ے۔ دافقا رکنگ کن
چاہندار آک کبھی وڑتے رماغنگ ے، ولے ہر بدل مروک آ
دے داخواست آک بدل مرسانگ اٹی ے، کہ دنیا وڑ وڑانا
پوسکن آرنگ آتے ختنگ اٹی ے۔ زبان نارکھانا تابابت اینونا
کل آن بھلاخواست دادے کہ زبان اسے ناپاروک آتا چند
وانا کنڈ آچکار کیر، دن کہ سیاسی جماعت آتار اہشونک، قبائلی
وراجی متبر آک، منبر و محراب آتران کروک آخواجہ غاک، و
ہرالی سپہ ناپاسک آک تینا چندانا زبان ے اولیت ترسا اوٹی
گپ وتران، ویل آتا بیان وایسری، بس دا کہ کل سرحال
آتے تینا زبان اٹ بیان کیر۔ و ہندن زبان تون تعلقدار
خوانندہ غاتیا دا زمواری بیٹ کننگا نے کہ اوک تینا بٹخ انا

ہینکار و شوگلار عبدالحمید قلات پرنٹرز ٹیل روڈ کوسٹخان ہینک کرسا 302
فیور 1 پونیورسل کمپلیکس جناح روڈ کوسٹخان تالان کرے

یادِ حیات (2)

ننا غمخوار حیات واونا گواچنی آسفر

.....عبدالرحیم زام

باوہ جان، قوم، قبیلہ:

باوہ نا پین حاجی عبدالجید ساسولی ہرا کہ
عبدالجید مجبور نا پین اٹ راسکوہ ادبی
دیوان نا بانی باسک آہیت کس۔
غمخوار حیات تون اوارن کل ایلک تینا باوہ
نا خواری کش آزند انا بابت ہرکس آن
بتگن، بلکہ داسکان وخت اس کس ہیئت
کیک تویراگی ہرک۔

عبدالجید ہرا کہ تینا باوہ عبدالرحیم نا پد
سنجھا لوک مس اونا ورنائی نا بنگ تون اوار
اوڑکن ہندن زموار یک ہرک وخت آن
مست اُراسنجا لوک ایڑہ ایلک تے کن باوہ
ناوڑ مروک کس، اوشوانی ہم کرینے، اوچ
آتیا پاٹ بخا کرینے، او دیر ہم ٹال
کرینے، ہندن وخت اس کہ او درزی
گری ہرا تم کریکہ تو اوخار یک ہم تینا
جاگہ غاسر، ہرائی اونا کبھی شاگرد آک
ایو اسکان اودے یات کیرہ۔

ہندن خوانگ نا بابت اگر باوہ حاجی
عبدالجید ساسولی نا ہیئت مرے تو داکسہ
تینا کل اکن کرینے کہ ای بیرہ اسہ دے
اس اسکول خواناٹ۔ اوکان گڈ انت اس
ہیل کرے، دان کل اکن مجرہ غان کم الو
دُن کہ غمخوار حیات اونا اخباری بیان تے
کاندا لکھا کہ تو او پاریکہ باوہ اُردوئی کسے
پاریکہ وکسے واروار ہندن کین اُردو نا لوز
پاریکہ ای ہم جیران مسہ کہ دادے امر
لکھو، ہراؤکن باوہ غان ہیئت کونوی تو
مسکہ۔ ہندن ہنداسوب آن نن کل ایلک
اخر کہ تینے بے تعلیم سمجھنے ولے باوہ نا
خلیس آن اخبار خوانگ وگڑ اس لکھنگ
ضرور ہیل کرین سوب داس کہ ہرا تم ہرکس
آن باوہ خبر اس ناو نفوس و ہرکس گڑ اس
لکھنگ نا پاروس خبر الو۔

دُن کہ داڑے ای (رحیم زام) تینا ہم کہ
اس اوار کیوہ کہ باوہ نا پانا دا تو لوک کسٹ تو
انت خیال بس تے کسے پارے کہ دا خبر
کن کن خوان، ای اخبار ہریت تو حال
بد حال خوانگ شروع کریت، ہرائی کبھی

کتونہ، گڑابی اے نا نمبر آتے خنہو چٹ
کوچرہ مریوہ۔ 2006ء ٹی ایم اے
براہوئی نا امتحان مس، داکنا اُسٹ انا
امتحان کس کہ داٹی جم کہ لکھان است عتینا
پدین کرین۔“

داکان بیدس غمخوار حیات 2018 و
2020 ناسیشن اٹ ایم فل کرے ہرا کہ
”براہوئی مزاحمتی شاعری، پٹ وپولی
جاچ (1839 تا 2018)“ نا سر حال آ
کس۔ ہندن غمخوار حیات پی ایچ ڈی نا ہم
ارادہ تھاکہ ہرا نا سر حال ”متھ“ آتا بابت
کس، او گیشتر داڑا گپ کریکہ کہ دا بھلو
سر حال اسے، داڑا ای پی ایچ ڈی کیوہ،
اگر بریر مس وارا س۔

غمخوار حیات ناروزگار:
اونا جندانا پانگ کہ ای اگر ردمفر تو 60
آن زیات انٹرو پوسٹ وکبھی جاگہ کاندا
جمع کریٹ ہرائی لیویز، ملیشاء نا دوڑ ہم
اوارے۔

سینک اسکان ہم ہناتے، داکان بیدس
نوشکے زکوة اٹ عارضی کلرک مس، اوٹی
ہم تنخواہ نا جنجال آک زیات کس، بلکہ بھلو
وخت اس اونا تنخواہ تے اودے جوان وڑ
اٹ تنوسہ۔ ہندن این جی اوٹی اولی وار
2004ء آئی ڈی ایس پی ادارہ اٹ
کاریم بنا کرے، ہرائی اوتینا تنخواہ
3500 تنخواہ، پاریکہ کہ ہشت تو اسکان
ہنداس کس اوٹی سوشل آرگنائزر نا

حیثیت اٹ کاریم کریکہ۔ ہندن اوکان
گڈ آزات فاؤنڈیشن اٹی اوار کس بلکہ
لیکچرار منگ اسکان ہم آزات فاؤنڈیشن
اٹی مک کہ کریکہ جاگہ نا جاگہ اس۔ آزات
فاؤنڈیشن وراسکوہ ادبی دیوان نا اوار اٹی
اسہ براہوئی قاعدہ اس ہم ہینک کریر،
ہرائی اونا کاریم گیشتر پاش کس، او پین
گپ اسے داڑا ہم گڑ اس تنقیدس راسکوہ
نا گڑ اس باسک آتا پارہ غان۔ ہندن
2014 ٹی براہوئی لیکچرار مس، اوٹی اونا
اولی خوشی داس کہ تینا خواری ہیٹ لگاٹ
نئے سفارش کس اس بھلوئے رشوت نا
مک۔۔۔ ہندن 2026ء اٹی او

پنت ہنداس کل اکن کہ ستیہ قبیلہ نا جنجال
آتیاں مخرے داکن تون خیر کتوس ہراوڑ
کہ ای قبیلہ کن قربانی تٹ۔
ساسولی ٹی اللہ دادزی وپیرہ عبدالرحیم وُن
پیرہ ”میر قاء“ ہرا کہ میر قاء، غمخوار حیات
بھاز دوست کریکہ، اونا ہم سوب داس کہ
پاریکہ داڑا گڑ پین اسے۔

غمخوار حیات نا تعلیم:
غمخوار حیات تینا تعلیم نا مثال عکبھی جاگہ
غایتا تسکہ کہ بندغ پیرہ پاس منگ کن
خوانک دُن کہ کتاب کچن افسانہ ٹی تینا
تعلیم نا بابت دُن پاک:

”کناروایتی تعلیم (ہراڑن ای اُسٹ جم
اٹ) ننا خلق مینگل نا مارتا اسکول آن
مس، چار اسکان ہموئے خواناٹ، ولدا
چار جماعت آن ماڈل ہائی اسکول بازار
اٹی داخلہ بلکٹ، میٹرک 1995ء اٹ،
ہنداکان مس۔ ڈگری کالج نوشکے ٹی
ایف ایس سی نا داخلہ بلکٹ کیرئیر
کونسلنگ ناچ وڑ ڈول اس الو، بیدس
بیالوجی نا ایلوکل مضمون ہیٹ فیمل مسٹ،
ولدا ایف اے کریت۔ بی اے چٹ
زور و بد حالی ٹی مس کہ ننا وخت آفوجیک
امتحان بلکہ مشرف نا دور کس، نقل کن
بھاز تختی کس۔۔۔ عقل آن وانن کنگ

لوز آتے کیدنگ وچی کنگ نا سوب آن
باوہ نا شامات بس کن رکن، دمون نا کنا
کپ موٹ کرے، ہمو دے آن پدا
اخبار ہم خواناٹ و اُردو نا کتاب ہم۔

ہندن قوم قبیلہ نا پارہ غابریہ تو غمخوار حیات
ناو لی کتاب اُسٹ انا سیتا غا اونا پین غمخوار
حیات ساسولی لکھوک، او ہم باوہ نا سوب
آن انتے کہ غمخوار حیات پاریکہ او وخت
باوہ پیرہ اسہ دکان اس بد حالی اٹ چلیفیکہ،
ہراکان مسٹ ہراوڑ اوکارو بار کریکہ گاڈی
تا خوب مس، ولے اسہ قبائلی ویل ایٹ
باوہ ہندن اختہ کریر کہ او تینا عزت
نا بابت ہنداس غیرت بس کہ اوگاڈی و
کاریم نا پیہ غاتے ہمو ویل انا ابیری کن
خلق و پیہ گڑاک تو ہنا کر ولے ہمو ویل
آخر پاش مس تو ہرا تم ای تینا اولی کتاب
ہرا کہ شاعری ناس چھاپ کنگ نا اُسٹ
خوای باوہ و پاریت تو باوہ ہراکان کسے
12 ہزار کس کنا کتاب وچھاپ کرے۔ و
ہرا تم کتاب بس تو اونا پین اٹ غمخوار حیات
تون اوار ساسولی نوشہ کس۔۔۔ انتے باوہ
جان تینا قبیلہ غان نمں پاس یا ڈکنگ آن
سخت خلاف کس، بلکہ تینا پین و نوشہ کنگ نا
وخت آکس ساسولی گیرام کروس ہم بد
دریکہ، ولے زندا نا گڈ کیو وخت اٹ اونا

میٹا فکشن

نوشتکار

مُسٹیکو دے ہم پندرسا نوشتہ کنگٹو۔۔۔
نوشتکار قلم ہرے نوشتہ کرے۔۔۔
"اسہ بندرغ اس کوٹھواٹ پیہا"
دا جملہ داسکان پورو ہم متویس کہ کوٹھی نا
درگہ اسٹ اس ٹکف۔۔۔
درگہ ملا تو۔۔۔
ہمو بندرغ سلوک کس۔۔۔
بجیراٹ۔۔۔
ای تہی اصل بفرہ۔۔۔
نوشتکار جیرانی اٹ اوڈان سوچ کرے
انتے۔۔۔؟
"اگہ تہی بٹ وکن تون گڑانہ گڑاس المی
کیرے"
"ای ناخالق اٹ"
بندرغ بشندہ کرے۔
"داسکان تونی بیرہ اسہ جملہ اس نوشتہ کرئیں۔"
نوشتکار ہبکہ مرسا اسہ بین کردار اس تخلیق
کرے۔ ہراسہ نیازی اس کس۔
اوبس ولے درگہ نا چوکاٹ آتوس۔
"ای ہم بفرہ"
"نے واانت ویل بلکنے؟ انتے بفرہ؟"
"مسکونی کسے ٹی کسے بیرہ کسہ نا البیری ء
جذاباتی کنگ کن کاریم اٹنگا کس۔
داژان مسٹ انا نوشت اٹ کسے بیرہ چچی نا
علامت جوڑ کنگا کس۔۔۔ مگہ کنا پین
چچ ءز نداس اف، چچ ءخوا ہنداری اس، چچ ء
جوزہ اس اف،
نم کن کن وخت اس ہم دن ء فیصلہ اس نوشتہ
کثرے۔۔۔ کہ ہرائی کنا متنگ نا احساس
ساڑی مرے۔۔۔
نوشتکار ساہت اس چپ کرے۔۔۔
اونا خنک زبٹ ہنگ کس۔۔۔
کرار کردار آکوٹھو کردار آتیاں پڑ متنگ کس۔
افسانہ غاتا کردار آک۔۔۔ نا پورو آ ناول

.....حسن ناصر

بندرغ سر پندرسا نوشتہ کنگٹو۔۔۔

اسہ ورنہ کردار اس مستی بس۔ اونا خن تہی
عجب ء بغاوت اس کس۔
"نی نئے کردار پاسہ۔۔۔ ولے تینا ہر کسہ
ٹی نئے تینا منشا نا رداٹ بندی کیسہ۔ نم
دادے تخلیق پارے۔۔۔ نن دادے ادبی
کوزہ گیری پانہ۔"

اسہ بین کردار اس بھاز خرین ء وڑاسے ٹی
بھل کرے پارے:
"ہر اتم نم تون دلیل متک اسہ کردار اس
بھاز آسانی ٹی خلیرے کسفرے دادے فنے

کس تا براز کنگ الو۔۔۔ نئے اوفرہ
خلگرہ۔۔۔ ماخل توک کس۔۔۔
اوغیان کس اس تا کسہ ناٹ جوڑ متنگ کن
امنائی الو۔۔۔
نوشتکار دو تفوک۔۔۔ آہ زاری کرے۔۔۔
منت ولما و۔۔۔
گڑاس تو بکا کنگ کن البیو۔۔۔ ظالم آک۔۔۔
مچتو کس رایتو۔۔۔
اسہ پیر جڈ ء کردار اس ہر ادے بھاز وخت
مست گور با کرسا نیام کس آ اونا دو ء یلہ
کنگا کس۔۔۔
او پارے کہ نی کیو ہنداسر پندمریہ کہ نی
نئے نوشتہ کیسہ۔۔۔ ولے۔۔۔ نہ۔۔۔ نن۔
نئے نوشتہ کرفنہ۔۔۔
نوشتکار نا کاسا غلسا پارے۔۔۔
"آچی کچو یار۔۔۔ قلم کنا دوٹی ء۔۔۔ دا
اختیار کسے۔۔۔"
"قلم دوٹی متنگ و اختیار دوٹی متنگ۔۔۔
اراجتا ء گڑا۔۔۔"
کوٹھواٹ اسہ چچی اس تالان کس۔
اسہ نیازی اس، ہر سال آتیاں اسہ انجام
اسے نا چاری کس پارے:
"نئے ہر ورتینا نظریہ غاتا شاہدی کن
کاریم اٹ اتیہ۔۔۔ وخت اس ہم نئے

انا خواست انا جون اترے۔۔۔"
ہنداز تون نیازی اس ہیبت ء مستی درسا
پارے:
"ہر اتم نم خواگر ء ہو غوفی مرے تو۔۔۔
نئے قربان کیرے۔ وخت اس دا گڑتی
ہر فینے نمے ناٹ اٹ بروک آزند ہر انگ
ہنا؟"
اسہ چٹکو دک اس بش مس پارے:
"تینا کسہ ء دوڑ دی کنگ کن کسہ نا گڈس
اٹ کنا باوہ ء دتر چڑن آتیس، وکنے اونا
گڈیکو دم تہنگ و باپست خلنگ آن اونا
ہروہ ہنداسوچ کریکہ کہ کسے انتے سم تا
گواچی کریر؟"
اونا ورندی ء تویس کہ کنا باوہ ء انتے
خلگرہ۔۔۔ نی جوان کتویس کن تون۔۔۔"
اسہ کردار اس بش مس پارے کنا معصومیت
ء انتے پلاس؟ کنا دوٹی کنا تارسس کسے
انسانیت نا دنگ آن ہم ایپار دریس
ٹیس۔۔۔ مگہ بندنی ء پاہو تر فنگ کن
بیرہ ای سلیسوٹ۔۔۔"
نوشتکار نا پیہانی آن خیدا ک شیشو کریر۔
"نم توی کنا تخیل نا پیدوار ارے"
پیرانگا نا کاسا خلک:
"واگہ تخیل تینا تخلیق آن نم مرے گڑا؟"

پیرانگا جینہ آپنہ نا گڈا اشارہ کرسا ہکل
کرے۔۔۔

"جوان! گڑانی مسہ دے ناء اسہ لوزاس ہم
نوشتہ کنگ انتے کتس؟"

نوشتکار اول قلم نا پارہ غا ہرا ولدا تینا دو
تیا۔ ولدا دا کردار آتا گڈا آپیو سی اٹ ہرا۔
ہرا کک کل ماخولی اٹ چپ توک کس۔

اسہ وارا تون اودے دا احساس مس کہ داسکا
ن قلم ہم متک متے۔۔۔ سیایک ہم ساڑی
کس۔۔۔ لوزاک ہم تینا ہندا خوندی۔۔۔
بس ہیبت داس کہ چچ ء کردار اس تینا قسمت
نایک آدوٹ کنگ کن امنائی الو۔

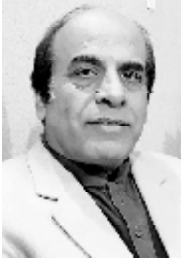
اسہ وارا تون توی کردار آک اسہ البیو اہرار
وٹ چست مس۔۔۔

اسٹ پارے ای داکسہ ٹی اوار مفرہ۔۔۔
البیو پارے کہ ای ہمو وخت اسکان مکالمہ
کیرہ۔۔۔ ہرا وخت اسکان کنا قسمت ء کنا
منشا نا رداٹ نوشتہ کنگٹو۔۔۔

مستیکو پارے اینو افسانہ نی نوشتہ کپسہ۔
اینو افسانہ پک کیک کہ دانی نوشتکار نا اخدر
گرج ء۔
نوشتکار قلم ہرے ولے دوک تے لڑزار
۔۔۔ جینہ آکا غد چپ کس۔۔۔ ولے دا
چچی ٹی چندی نا پورو آکسہ غاتا توار شپول
کنگ کس۔۔۔

ہنداساہت آتہی ورنہ کردار اس میز اسکان
بس قلم ہرے وپنہ غا نوشتہ کرے:
"نوشتکار اینو ہم دادے تینا ادبی کوزہ گیری
سر پندمریک۔۔۔ ایہن تو کردار کس اسے
نا جاگیر اف اگہ ای خواپر تو کس ہم کسے
افسانہ ٹی اتنگ کیک۔ تخلیق ہموکان بنا
کیک ہراکان نوشتہ کیک۔
تخلیق ہموکان ودی مریک ہراڑے کردار
تینا مقدر آ نوشتکار نا اختیار ء امن کنگ آن
نم مریک۔"

دا جملہ نا پوری تون توی کردار آک کوٹھو
آن پش پش تمار۔۔۔ نوشتکار بھاز ہرے
اسکان جینہ آپنہ غا ہر سا کرے۔
ولدا اودے اوبیکو وارا احساس مس کہ اینو او
چچ ء افسانہ اس نوشتہ کتے۔ اینو افسانہ
اس تینا نوشتکار ء اسہ وار ولدا نوشتہ
کریسٹس۔

تینے آن مرسلوک
افضل مراد

ای چچ تیرہ چچ پیہ مفرہ
وخت وخت اس
گڑاس ولدا آو بھاز
نا ولدا آو ل آتا گواچی مریوہ
تینا وکچ آن زیات
زندہ گواچی متنگ آخوہ
شون ہلوک آمون آبروک آوخت ء
بے مونی اٹ است آتختی و
بے وخت ہنگ آ
اسہ ایٹم ومنہ میزائل نا
گواچی متنگ آخوہ
تینے آن مرسلوک
تینے
تینے آن ڈکوہ
چچ گڑاسے ٹی است لکپک
تولنگ، بش متنگ
دانگ ایگ چینگ آچچ چچک
چچی نادر بارائی
موجائی ناشارائی
غٹ آن مرجاگہ اس پٹوہ
دامول و خاخرائی پلویر آ
جہان اٹ
تین کن آسمان اس پٹوہ
ہراڑے نن کن پین اسہ
ڈغاراس مرے، پین دناس مرے
ہراڑے نن مرین نی مرلیس
زبا دن پڑتھواس برے
زندہ
چٹ اس زندا ناڈول اٹ مرے

حسن جمال اور سُندر پن کو ماہِ کامل سے تشبیہ دیتے ہیں، لیکن براہوئی شاعر کی محبوبہ اور بچی اس قدر خوبصورت، خوب رو اور خوش شکل ہوتی ہے کہ اس کی روپ و سروپ کے رو بہ رومہتاب کا حسن بھی ماند بڑ جاتا ہے۔" (3)

پٹ و پول آن دراستی ناہم درشانی مر یک کہ داستی آپن تے نئے بیرہ الی شاعر تینا محبوب کن جھینے، بلکہ ہندائین آپنک الی شاعری تا سر حال نا پین اٹ ہم درستی راستی ء۔ ڈاکٹر عبدالرحمن براہوئی "ماہ لُج" شاعری ناپٹ و پول کر سامنہ غاتے داؤ در شان کیک:

”ماہ لُج

تو بے نایکہ ء کنا ماہ لُج

کا خدا س لکھ کنا ماہ لُج

مونی آماڑی کنا ماہ لُج

تو قلوک آنیازی کنا ماہ لُج

وڑ کپوت نا کنا ماہ لُج

ساڑ ء اپوک نا کنا ماہ لُج

تو ت اسے بے دانہ کنا ماہ لُج

راج انا بیگانہ کنا ماہ لُج

(4)

ہندن براہوئی الی شاعری نا دا شایبیت آ پٹ اٹی پین سر خلسا کان تو اوٹی محبوب نا ناز و شوخی یا اونا چم و وڑ آتا سوب آن شوخی، حسن و دروشم و قد و بالا، ء تشبیہ و استعارہ غاتا ملک اٹ الی شاعری ء گچین آ لوز آتا باہوٹ کیک۔ "ماہ لُج" نا پین اٹ ہم عشقیہ شاعر یک الی شاعری نا پڑ آ لیب کیرہ، شاعر تینا سچا غا عشقیہ جوزہ غاتون اوار تینا محبوب ء "ماہ لُج" (تو بے

کتاب آک

- 1۔ افضل میگل، "شوٹنگ" پنه 164 (1992ء) براہوئی اکیڈمی
- 2۔ ہندا۔ پنه 190 براہوئی اکیڈمی
- 3۔ ڈاکٹر عبدالرحمن براہوئی "براہوئی لوک گیت" پنه نمبر 92، (2018ء) براہوئی اکیڈمی
- 4۔ ہندا۔ پنه 93 براہوئی اکیڈمی

پٹ و پول (1)

براہوئی الی (خلقی) شاعری ٹی نیاڑی و عشقیہ سر حال

جھسا شاعری ناٹھپو تے تخلیق کرینے۔
اگہ وخت اس لُہ، ایڑھ و من تا ہیبت
مُنے، تو اودے گودی، جچا نا پین اٹ
ناز یفنگا نے، اگہ شاعر نا محبوب جھلکن
گرودی نا لیلون نا قیس ء
بورا نا گئی تفوک ء
گرودی نا کاٹم کو فوک ء
دامسک بال اٹ بریرہ

..... حمید عزیز آبادی

شپارک مُنے تو اودے "شکو" (یعنی
بھلکن آشت آجار) نا پین اٹ الی
شاعری نا زب زینت جوز کرینے۔ محمد
افضل میگل تینا پٹ پولی آکتاب شوٹنگ
(1992ء) اٹ شکو نا سر حال تون
در شان کیک:

شکو

شکو نا کوچی داسکان ء کچی

اچنے شکو دامان ء چچی

بورہ اس تمانے آبادس کابل

سہ پُشت آن ظاہر ء شکو نامابل

چلو آن پدکین شکو ناہور تے

اللہ جان دمب کے چشمونا جوتے

دوٹی تے تین ڈاچی ناہر ء

شنگل ء درے خیرات کیو جڑ ء

(1)

اگہ شاعر نا محبوب بالادائی گرودی یعنی اونے
مندر ء نئے یوز تو اودے شاعر "گرودی یا
گرودی" پارینے، گرودی یا گرودی نا
بارواٹ براہوئی الی شاعری ٹی نئے
چندی وڈک دو بریرہ اونے ٹی اسہ نمونہ
اس داوڑا ٹی ء:
لے لڈی لے لڈی لڈی سے

بلوچ راج نئے بیرہ اسہ قبائلی ء راج اسے
بلکہ اودام امپ و لڈا نا زند ء ہم تدفیس
کرینے، ہنداسفر و امپ و لڈا نا زندی الی
(خلقی) ادب زمانہ نا رفتار تون اوار اوار
تخلیق مر سامنو۔ اگہ نن دا بابت اٹ الی
ادب خوانن یا بنن کہ اونا خوڑتی اٹ جاج
ء بلین تو نئے اوٹی زند تدفنگ نا تیوی
سر حال آک دو بریرہ۔ ہرافتے ٹی نئے
بیرہ نا توٹ بش، زند و مرک، رسم و دود،
گچین آ روایت و کارنامہ غاتا داستان
خنگل، بلکہ اونے ٹی عشق و محبت، عشقیہ
جوزہ غاتا سر حال آک اسہ گچین ء احساس
و کیفیت اسے ٹی ہم ساڑی خنگرہ۔ دا
مکن آ براہوئی ادب دا خاطر آن الی
ادب پاننگ کہ اونا تعلق داری ہٹ لس
مخلوق تون مُنے یارے اتنے کس مخلوق
نا فطری جوزہ سوچ و نفسیات نا نمائندگی
الی ادب اٹ مدام گروٹک ایک۔

بلوچ راج اسہ فطری ء چاگر داسے آن
تعلق دار ء، ہندا فطری آ چاگر داسے نا
توٹ بش آ تینا زہم ء بھلوکچ اسے ٹی
تالان کرینے، ہرانا سوب آن اونا تب
اٹ ژرند و شوخی نا کچ گیشتر خنگل، ہندا
گیشتری نا شاہدی ء تنگ اٹ براہوئی
الی ادب و خاص وڑاٹ الی شاعری گچین
ء کڑ دار اس ادا کرینے۔ داراستی آن دیر
نمن مرو کہ براہوئی الی (خلقی) شاعری
ٹی عشق و مہر مابت نا گچ سر حال در شان ء،
براہوئی الی (خلقی) شاعری ٹی شاعر
آک تینا محبوب ء پڑ مہر آ لوز آہیت یات
کرسانا زلفسا کرینو، پٹ و پول دا شاہدی
ء ہم ایک کہ الی شاعر تینا محبوب ء نئے
بیرہ نا زلفسا الی شاعری ناڈی ٹی وکی
ایسے بلکہ اوتینا محبوب ء چندی زیبا غا پین
نیٹ یات ہم کرینے۔ الی شاعری ٹی
نیاڑی نا بارواٹ ہر شاعر یک تاریخ نا پنه
غاتے ٹی خوندی ء اوشاعری تے ٹی شاعر
آک نئے بیرہ تینا مہر و جوزہ غاتا درشانی ء
کرینو بلکہ اوک راجی قدر آتا پام ء کرسا
تینا قومی، قبائلی، رہیدگی زمواری تے ہم

ناول (2)

خن سخت

خوش خوش بے سدھ مس۔“ او پارے کے
”ابا، گل محمد بھاز دوست توریکہ، اوتیہٹ
گل محمد کن ہروئی کس کہ چوہ بریک۔ او کنا
ماما مسٹر نا خف تیٹ آذان کنگ کس کہ
بے سدھ مس۔“
”گڑا کان ہسپتال آحوال ۽ تاملین“ شاہ
محمد پدین انگائب اٹ توار کرے۔۔۔

”سہی ۽ ماما جان کان۔۔۔“
ہسپتال اٹ گل محمد تینا ایلم ۽ خنا زو اس بش
مس کہ شاہ محمد است انا ناجوڑ اسے دن
مف کئے خنوفیر نشان مرو۔
میر رضا محمد شاہ محمد ۽ خنا اسہ وارا بچینگا کہ
دن مف اوکے آد اہیت ۽ شاپ کہ گل محمد ۽
ای خلگٹ یا کنا اراٹی اوڈے کس گڑا اس
کرینے۔
بر اللہ اتے نے شام جان! میر رضا محمد
خلیس اٹ توار کرے۔

”بس اللہ ایس کئے، میر صاحب! بی اریس
نناچ ۽ بکا راس اف، زنی زمرہ میس نے چچ
۽ ڈکھ وویل اسے نا پرواہ، اف اللہ نے زندہ
کے۔“ شاہ محمد میر رضا محمد ۽ غمب خلگ
پارے۔۔۔ (برجاء)

پارے۔
”انت دیک کنا گٹا ررضو ۽ انت مس، کنا
مار ۽ خلگ؟“ گل محمد نا پیر انگا لمہ پارے۔
”اللہ خیریک، لمہ جان! ای داسہ کاوہ میر
مس۔“ شاہ محمد خاورد سارا غان پیش تہا۔
’اوشامو۔۔۔ اوشامو۔۔۔ اوشامو نے
خدا نا دوروی ۽، اسہ وار پھہ کر کہ انت
مسے؟ پدا گام اس ہرف۔“ شاہ محمد نازیفہ
اونا پداٹ کوکار کر سا پارے۔۔۔

شاہ محمد میر رضا محمد نا اراغا سر مس، سرمنگ
تون اوار ہکل کنگ ۽ شروع کرے۔
”ہراڈے رضا محمد او بھلو نراس جوڑ مسے۔“
میر رضا محمد نا ایلم نا مار پیش تہا، شاہ محمد
۽ پھہ کرے کہ ”گل محمد نا اراٹی تو لوک کس،
معلوم کنگ اوفقا درمان کن
کوشٹ کریک۔ (4)
مسلمان اُن داننا بختوری ۽ کل اُن بھلا
بختوری دادے کہ کن اللہ تعالیٰ نا آخری نبی
حضرت محمد صلی اللہ علیہ والہ وسلم نا امتی اُن تو
دار داٹ ہم شہید حاجی تاج شاہووانی نا
کوشٹ آک نسرہ، مسیت و مدرسہ غایتی
مرے۔
(3) تھیلیمیا نا ناجوڑ آچنا تے
کن وتر بست و بند کنگ، ہسپتال آتیا بلڈ
بینک آتیا وتر راہی تنگ کوئٹہ نا ہرا ہسپتال
اٹ ناجوڑ اسے وتر درکار مروس اوڈ کن
شہید حاجی تاج شاہووانی تینا وں آتے
کریکہ فون کال اسے آدرکار وتر والا ہمو
بندغ تون حوال نا ملک اٹ وتر تنگ نا
بست و بند ۽ کریک۔
کوئٹہ مروس یا کوئٹہ غان پیشن ایلو علاقہ
غاتا ہسپتال آک مروس، اوفقا ہمو علاقہ ٹی
وتر نا گرج ۽ پورو کنگ شہید حاجی تاج
شاہووانی نا اونا ٹیم شاہووانی رابطہ کمیٹی نا

بندغ آتادے ونن نا کوشٹ آک نسرہ۔
(4) دین نا خدمت کنگ، الحمد للہ کن
مسلمان اُن داننا بختوری ۽ کل اُن بھلا
بختوری دادے کہ کن اللہ تعالیٰ نا آخری نبی
حضرت محمد صلی اللہ علیہ والہ وسلم نا امتی اُن تو
دار داٹ ہم شہید حاجی تاج شاہووانی نا
کوشٹ آک نسرہ، مسیت و مدرسہ غایتی
مرے۔
(3) تھیلیمیا نا ناجوڑ آچنا تے
کن وتر بست و بند کنگ، ہسپتال آتیا بلڈ
بینک آتیا وتر راہی تنگ کوئٹہ نا ہرا ہسپتال
اٹ ناجوڑ اسے وتر درکار مروس اوڈ کن
شہید حاجی تاج شاہووانی تینا وں آتے
کریکہ فون کال اسے آدرکار وتر والا ہمو
بندغ تون حوال نا ملک اٹ وتر تنگ نا
بست و بند ۽ کریک۔
کوئٹہ مروس یا کوئٹہ غان پیشن ایلو علاقہ
غاتا ہسپتال آک مروس، اوفقا ہمو علاقہ ٹی
وتر نا گرج ۽ پورو کنگ شہید حاجی تاج
شاہووانی نا اونا ٹیم شاہووانی رابطہ کمیٹی نا

6 میکروپنہ غا برجاء

بروت آتے تاب تہسہ پار یسہ کہ ای میر
رضا محمد مسٹ نے توں کسراس ہنوٹ، کنا
تو جان ہڑدے لڑا کہ کہ چوہ ای میر
صاحب نام تگواچی مروٹ، ایوئی کئے آ
دوقسہ، بروٹ آک نا لڑوئج ۽، ڈاکٹر،
میر رضا محمد ۽ جوان ہیٹ ہنسا پارے۔
”خدا ۽ تینا منہ کن توں مسخرہ کپہ، امریکہ
کر، کنا عزت ۽ بچھ، کل گمراہی تانے
آن دوقفوک بشنداری خواوہ۔“ میر رضا محمد
تینا گٹ ۽ ڈاکٹر آ تورا خواست
کرے۔۔۔

”ابا اونا! ماما گل محمد ۽ کسفر، میر رضا محمد نا
اراعان اوڈے جیپ اٹی بٹیر سما اف
ہرانگ کھڈ اسٹ دیر بٹیر تے۔“ گل محمد
نا ایلم شاہ محمد نا چکا مارتینا باوہ ۽ پھہ کر سا

..... وحید ہماراز، مسیمہ

”ڈاکٹر جان! قربان مریوئے کن نے تہلی
اس تسس، مہالو تو چٹ کنا جان ۽
کھٹاس۔“
”نے یات ۽ اسہ دے اس نی ناجوڑ اس
ایس، ای جٹ اس وخت آن بے وخت
ہسپتال آہست نی امر ۽ بھلو گپ کر لیس، تینا

میر رضا محمد تینا چکا ایلم میرک ۽ توار کرے
زواس اولاخ اسے نا بند بست ۽ کر کہ گل
محمد ۽ خوک انا ہسپتال آسرکین کہ دن مف
گل محمد نا اراٹی کزیت کے، پدان کن پین
مصیبت اس جوڑ کے، میرک ہنا چپ ۽
چالو کرے، خلق انا منہ بندغ جالان جولی
کریگا ڈی ٹی تھارتے، گل محمد چٹ زندہ ۽
لاش اس جوڑ کس۔۔۔

”دا بندغ ۽ کسفر ۽ داسہ ایسزے
تے۔“ ڈاکٹر توار کرے۔
”نہ ڈاکٹر جان! دادے نے خلتن، میر رضا
محمد لڑوڑا ورنی تہ۔
”ای پارہ ۽ غم خلگنرے تے، دا پاوہ کہ دا
دے وخت آسر کترے۔۔۔“
”انت پاسہ ڈاکٹر جان!..... گل محمد۔
ک۔ک۔ کسکے۔“ رضا محمد نا دوی
اڈینگس، سوچ کرے۔
”نا خٹک ٹپس زندہ ۽ ان شاء اللہ، جوان
مریک، ہراڈے ارے دا گڑا اس خنمانے
گڑینگانے، است تے جٹ زور مسے، پدا
جندے بلا داٹ زور ۽ سے گڑا سدھ آن
ہنانے۔۔۔“

..... شاہد نذیر شاہ

ہرا تم انسانیت نا خدمت ۽ کروک آتا پن
ہلنگ تو اوڑے اسہ زبیا ۽ معصوم ۽ چہرہ اس
خن تیٹی بریک، کوئٹہ نا ہرا ہسپتال اٹ
غریب مظلوم بے سہارا سے ملک نا گرج
مروس نا جوڑ آتے وتر نا گرج مروس کل
آن مست ہسپتال آسر مروک آ بندغ
شاہووانی رابطہ کمیٹی نا چیئر مین ڈڈ خور آ
بندغ شہید حاجی تاج شاہووانی نسکہ،
غریب مظلوم بے سہارا درمان ۽ کریکہ،
اوفقا ویل آتے بلکہ اوقتون عملی کمک
کریکہ، دے مروس یا ننگان، نچ مروس
یا باستی ہر حال اٹ اونا کوشٹ آک ہندا
نسرہ انسان اسے نا کمک مرے، نئے
ذات نسل نا فرق نئے قومیت نا فرق نئے
لسانیت نا فرق ۽ تنجاک، اوکل ۽ اسہ وڈاٹ
ہرا کہ اوکل ۽ انسان تسکا انسانیت نا
خدمت کن نئے وقف کر یس۔

خرم

شہید حاجی تاج شاہووانی

شہید حاجی تاج شاہووانی نا سوچ و فکر نظریہ دا
کس کہ نئے نفرت نئے تقسیم۔ او انسان نا
نیام اٹ اسن خواہسکہ، اونا جہد ہندا نسکہ
کہ زن کل انسان اُن، انسانیت کن خدمت
کین، ہر میدان اٹ اونا کوشٹ آک

برجائس۔
تعلیم نا زی آ کاریم کنگ غریب انگ
چناتے خوانگک نا سوچ ہرا چناتے خوانگ
نا وں اف اوٹے خوانگک اٹ کمک
کین۔

(1) غریب آتا چناک معذور ۽ یا ہرافتے
وں اف بھلا ڈاکٹر آتیا کار تینا چناتے
چیک اپ کفر اوقتون کمک کریکہ، شہید
حاجی تاج شاہووانی کہی جاگہ غافری چیک
اپکمپ خلف، کراچی نا ڈاکٹر آتے بنگا چنا
تا چیک اپ آتے کرفنگ اوفقا نا جوڑی نا

افسانہ

کنا قبر آبفیس

.....نعمت عالم بلوچ

او بھاز دم درینگلوک کس۔۔۔ دادمدری اونا
حالیٹ آن پاش خنگا کہ۔ اونا خنگ عجب
پروک کُسرہ، داڑان معلوم مسکہ او بے تق
منے یا کہ خوبیک آتا دریاب و تیب آن
گدرینگنے۔۔۔

ولے دا ہیٹ اندر کس کہ دیچہ اٹ سال
آتیاں اونا دیدہ غاک سمندر ناچولی ہیٹ
وہاسر، ہوسمندر ہراخو بیک نا پڑی پڑی
آن چولی کنگیک۔ اونا ہمت نا فلسفہ
دادے کہ داوخت ہم تینا ملک عکرسا تین
تون خودسرس۔

داسوب آن اونا چہرہ پوٹھن کس، او بہو بہو
نکسکہ، یا بے جارٹ کس، یا دیچہ اوتینا ہندن
ہستی اس گوباس، یا گڑا ہندا ڈھکیائی آن
بے بادوی گنگ مسوس۔۔۔

یا ہمو دڑد انا درشانی اوڑتون بیان متنگ
الوکہ، ہرا اوڑتون نفسیاتی باہوت کس، یا کہ
کس انا انتظار اٹ کس۔۔۔ ہمو ترند انگا
احساس اونا بادوی آرکھاس خلکوس؟

اونا پٹھلو اک تار تار کُسرہ، اونا ٹنگ ڈوک
مٹ آبار ترخاسر۔۔۔ چہرہ نا تے کرئج
اک داغی کُسر، رام کشاسر، اونا تاثر اک
سگ انا مارشت عکوریہ۔

دا اسدے وارا دے۔۔۔ خدو مہتر خدونا
ہیٹ اس الو، اودے دا حالیٹ اٹ ہیٹ
آن گیشتر سال گدرینگ کس۔۔۔ واہم
اکیہ اونا خواری وویل اک۔۔۔ اونا ڈھو
رنج اک اودے پنج سال ناوئی آدریسر
ورنائی آن پیر کریمس۔

کنے آن صبر انا ہیٹ ڈمب مس، سگ و
جبرت نا مارشت چٹاس۔ ای چچی و
ماخولی ناسیک آتے پرغاٹ، ولدا کرار کرار
آ اونا بغل آتوٹ، ولے ولدا ہم بادوی نا
گیگ متو، ای بش مسٹ۔

دوارہ اونا رہی آتوٹ دا بے رخی آن
است ہر فساوڑ اسلام بیٹ۔۔۔ کنا سلام
نا ورنندی او بیہرہ کاٹم ناسر فنگ اٹ کس
ولے بے زبان، او کون تون ہیٹ کتو۔

ای اوڑان تینا بے رخی عیب سر پندرسا،
اوڑتون تینا ہیٹ وگپ آتے برجا
توروست کہ۔۔۔

اوکان مُست او ترند بش مس۔۔۔ ولدا
دیواند وڑم کرے۔ اودیچہ امر وڑ آن تیز
ء گاڈی اسے نا کیرغ آن بس، ڈیور تو
اناگت بریک ہلک سلیس، ولے ہیٹ
ہیٹ آن ہناس، اونا خنگ دتر تفسیر کہ
گاڈی نا گواچی مس۔

اونا بدن دتر اٹ اسٹ۔۔۔ ای رُم
کریٹ، اودے باکڑ شاغاٹ۔۔۔ مخلوق
ناچی دا پارا پیار۔۔۔ بھلورش اس اوڑکن
سیلی مس۔ او داسہ بھاز ہیٹ کنگک
خواہسکہ، ولے زند داسہ اوڑتون تفنگ
الوکہ۔

او بیہرہ ہندا پارے کہ۔۔۔ "اودے
پاس۔۔۔ اگہ نی داسہ بتولیس گڑا کنا قبر آ
ہم بفیس۔ دا ورد بادوی آ کہ دا فانی آ
کوڑی آن موکل کرے۔

ای حیران چٹ ہبکہ۔۔۔ اسیکا دکنے ٹخ
اس محسوس متنگ کس۔۔۔ کس اس کنا خوک
آتولسا پارے۔۔۔ بھاز افسوز مس اللہ
نئے صبر ایٹے" اوکان پد مخلوق نا ملک اٹ
اودے ثواب کرین۔۔۔ خلق انا قبرستان
اٹ اونا نماز جنازہ مس۔

ولے داسکان اونا گڈیکو ہیٹ۔۔۔ کنا
خف ہیٹ چہیانٹ وڑ چاپ کنگک کس۔ اونا
جہرہ و جاگہ کنگک آن گڈ۔۔۔ اونا قبر آ
اوڑتون قول کریٹ کہ۔۔۔ "نی بے غم مر،
نا کلہو ء ای ضرور اوڑا سرکیوہ۔" اوکان
بھاز تلوتی اٹ بش مسٹ۔۔۔ ہمو ناڈس آ
راہی مسٹ، او ولے دا ہم سما لوکہ دکلہو ء
ہراڑے سرکروئی ء۔۔۔

دا ہم کن کن بھلو جبریت آتا چیدہ اسے کہ
"ہمت مردان مدد خدا۔۔۔" ای ہمت نا
بیرک ء چک کریٹ۔۔۔ ولے چندی
سوج آک چمت متنگ کُسرہ؟ اونا درگہ ء

مسوس۔
اولی دے نوٹھکے ناڈغا راگام ء تختاٹ، کس
اس کنے مر آن ہکل تس، چک ہڑسات
کہ اسہ زیبا ء شپارک اس۔۔۔ بھاز مفلسی
اٹ بنگ کس۔ اودرونی ترسا پارے۔۔۔
درویش لالا۔۔۔ اسہ بیمار اس دڑد انا
درمان خواہک، نے خدا نا دروئی اوڑکن ہمو
لقمان حکیم مر، ہرا درانی نا درمان نکسکہ۔"
ای تینا نصیب آ ہم نازان گری مسٹ کہ
اسہ کنا دڑکن تون درمان متو، واہم ایون
نا وارا سل تھو۔

دیر آن سوج کیو؟ کنا مزل نا کسر پاشی نا
ڈس امرشون بلو ء؟ اودیاسے وادوے امر
درست کروٹ؟
کنے سفر آراہی متنگ آن مُست داسوج آتا

ای کمرہ ٹی پترینگاٹ۔۔۔ ہمو بیمار کنے
عاشق نا نصیب نظر بس۔۔۔ اواسٹن بیمار
کس ولے اونا خنگ دن چاچندی کرن آتا
دڑی ء غزل پاریرہ، اونا بالاد چلقن نا
وڑ۔۔۔ دچاننگان توبے ہم شرمینگ۔۔۔
اودڑد بادوی ترسا پارے۔۔۔ ہفت سال
نا ء است انا سکون ء گوبائٹ، اسہ انتظار
اس، ہرا ہفتاد کرن آن زیات انا سے"
ہندا اوڑتون کنا خنگ خوبیک تفسیر۔۔۔ ای
خوبیک آتے ڈھکسا، است آ بھلوغل اس
تختاٹ کہ اوڑان سوج کیو شاید دا
ہمودے۔۔۔

ای اسٹ اسے خنٹ او بھاز مونجاس،
کنے پارے۔۔۔ اودے خناس گڑا پاس کنا
قبر آبفیس۔۔۔ دا وڑ پین کسہ ء درشان
کریٹ۔
او یکدم چمت مس۔۔۔ اونا قد و بالاد، اونا
رنگ و صورت غٹ ء تالان کرے، ہموکس
ہرا نا کلہو کن قول کریٹ۔۔۔ او بھاز
ہریشی اٹ اونا ڈس ء سوج کرے۔۔۔ ای
دروا ء دیچہ انتے پرغاٹ۔ و ہڑتوم آتے
اونا قبر آدریٹ کہ۔۔۔ دادے اونا ڈس۔"

کنا دا ہیٹ اتون او ہم ہندا قبرائی زندہ
درگور مس۔ ہندا ٹی کنا است جچفسا کنے

شہید حاجی تاج

شاہوانی

.....5 میکو پندخان برجا

ہندا سوب آن اونا تعلقدار یک کبھی علاقہ
تسکان کُسرہ۔

تاریخ شاہد ء ہرا بندغ اک تینے تینا زندہ
پین تے کن وقف کرینو، تاریخ او فتنے مدام
زندہ تھانے۔

شہید حاجی تاج شاہوانی تینا لمہ باوہ نا
اسٹ انگا لاڈلا غا مارکس، ہر چار انگا ایڑھتا
اسٹ انگا اہلم کس۔

نت تیان معذروا جیرا انگا باوہ نا کوپکس، اُرانا
کوک کماٹوک ہندا اسٹ انگا مارکس،
ہرا اوڑان زندا نا گزران مسکہ۔ ولے ظالم
اک دا خیر خواہ انگا ورناء 9 محرم الحرام
(2025 جولائی 5) ہفتہ نا شام آ
سریاب نا علاقہ وقار ہوٹل آن زرس مر
قمرانی روڈ آسم کاری کریر شہید کریر۔۔۔

انسانیت نا خدمت کروک انسان آتا دوان
شہید مس۔ انسانیت نا خدمت ء کروک آ
بندغ ء دا شرف نصیب مس کہ اللہ تعالیٰ نا
مون آدراٹ چڑوک حاضر مر۔

شہید حاجی تاج شاہوانی ء مستونگ کلی
شیخان نا قبرستان اٹ جہرہ و جاگہ کریر۔ لمہ
دھرتی بلوچستان اسہ پین زیبا ء ڈر ء ورناء
سے آن محروم مس۔ قوم شاہوانی نا اسہ روشنا
ء چراغ اس گل مس۔ لمہ باوہ کن ہم ورناء
مارانا بے دڑی اٹ شہید کنگک اسہ بھاز
بھلوڈ کھ غم اسے۔ مچ آ زندگی دا غم او فتنے
کنا یک۔

شہید حاجی تاج شاہوانی نا غم خاہوت تون
اوار مچ آ قوم انا نسخان ء۔ دعا ء اللہ پاک
شہید حاجی تاج شاہوانی ء جنت الفردوس
اٹ جاگہی کے گچین ء ہندا س عطا کے۔

افسانہ

راستی ناکسر

سوب جوڑ مریک۔

کہ ازبل اونا است انا ہیبت ء کتنگ
ء۔ ایہن ہم پارہ کہ کچین آسونج ہر
پک نُس کہ گودی ماہ گنج ء کسہ درشان
بندغ ناونس آن پشون ء۔

..... یوسف عجب

ازبل ولد اود ء یوز کر ساسونج اس کتنگ
کن موکل خواہس تو ماہ گنج اودے
بشندہ اسے تون موکل تس۔
”مگہ حق راستی نادا جنگ ایونہم بر جاع یا
او حضرت امام حسینؑ نا دور اتون اوار

ایر مس؟“
گودی ماہ گنج ایسیکا مچ کلاس نا داپا ایپار
تینا خن تے چریف، او خنا کہ ہر مسٹر
ازبل نا سونج انا ورندی کن ہر کس۔
داختنگ تون او تینا ورندی نا بنا ء کرے،
”ہر اتم اسکان کہ ظلم انا برخلاف بش

مروک ء بندغ ارے، ہر اتم اسکان کہ
حق انا ہیبت ء کروک ء ارے، ہموتم
اسکان دا جنگ بر جاع، گزرا او وخت
چا نزدہ سد سال مست کر بلا نا میدان
مرے یا کہ ایونہم ساڑی آ وخت۔“

”ولے ایونہم وخت بدل مسنے۔ مست انا
جنگ وختر آک تو ایونہم وخت اٹی منگ
ہم کپسہ۔“ ازبل تینا ہیبت آ زور شاغسا
پارے۔

”کنا مسٹر دُن کہ ای مہالو پاریت کہ
راستی نا جنگ دنیا ئی ہر جہہ، ہر کرن باہر
وخت اٹی منگ کیلک۔ ایونہم آ وادی یا

کتنگ نا فن آن وانخی بھاز جوان
ارے۔ او دما طالب علم آتے ہندن
سر پند کتنگ نا کوششت کر یکہ کہ خشک آن
خشک انگا سرحال ہم بھاز زو اوقا ٹی ٹی
جاگی مسکہ۔

ازبل اسہ وار ولدا تینا استاد آن سونج
کرے، ”حضرت امام حسینؑ تو داسر پند
نُس کہ اودے شہید گر وروڈا اودولدا ہم
تینا ہیبت آن پدی متو، مگہ راست
پانگ تینا جان آن ہم زیات شرف
کڑک؟“

ازبل نادا گرومب آ سونج ایسیکا ماہ گنج ء
ہم ورندی ء جھنگ ء مجبور کرے۔ جٹ
اس جوان چچی سے آن پد پارے کہ حق
انا کسر آ سلوک آ دا ہز پک کہ مون آ
سلوک آ لشکر اخد درتاغت نا خواجہ ء یا

اونا لشکر اٹی اخد درساہی اریر، داڑے کل
آن بھلا ہیبت راستی نا رکھ ء۔ حضرت
امام حسینؑ تو دا کڑدے زندہ ختنگ کن
زوراک نامون آ سلوک نُس۔

ازبل نا سونج آک مچ کلاس کن
چاہنداری ناکم جوڑ منگ اٹی نسرہ۔
اوہر اتم کہ سونج کر یکہ ہر مسٹر ہندا کاکہ

تونگ وگودی ماہ گنج نایان نا وروڈول
دا سرحال ء اوفتے سدھ و ساراٹ
نفوشنگ نا واردوتس۔

درخاتون سونج اسے کن دوع بزرکرسا
موکل آن مست مس ماہ گنج آن سونج
ہم کرے کہ ظلم وزوا کی نا برخلاف بش
منگ انتے دن ڈکھیا کیلک؟

ماہ گنج ورندی ترسا پارے، ”ہر اتم کہ کس
حق انا ہیبت ء کیلک تو زوراک داڑان

آزار نا گواچی مریک انتے کہ اودروغ و
بدخواہی اٹ کٹیا نا خواجہ ء، زوراک نا
برخلاف بش مروک آ بندغ اوفتے کن
بھلو ویل اس ودی کیلک، ولے گواچی
وڑاٹ اوانصاف و بریبری ناکسر ء جوڑ

کیلک۔“
دَرگہ ناخوک آ اولیکو ڈیک آ تو لوک
ازبل ہم سونج کرسا تینا استاد آن
ارنے کہ حضرت امام حسینؑ گروا
انتے دا جنگ آن پدی متو گہس کہ او
سر پند نُس کہ ظالم آک اوقا مون اٹی کچ

وتاغت اٹی زیات نسرہ۔

ماہ گنج ورندی تس کہ اوقا کل آن بھلا
مست ظلم و زور انری نامون آ سلنگ
نُس نہ کہ ہمو جنگ ء کتنگ۔ انتے کہ کہ
ظالم نا مون آ حق انا ہیرک ء دوٹی

ہر فنگ ہم اونا مون آمش منگ ناوڑ
ء۔ ہیبت اگہ حق انا مریک تو گروا مون
اٹی سلوک آ دشمن نا کچ، اونا سلہم و اونا
تاغت ہنگپسہ بلکہ اوڑ تون مقابل سلوک

آ بندغ ناخست کچ مریک۔ داڑے دا
پڑ آ بروک آؤل یا راہشون ناخستے پد
تونگ قوم آ تاٹخان یا بربادی نا

کلی درک زئی نا اسکول اٹی دہ میکو
جماعت اٹی گودی ماہ گنج نا تران اسہ
ماخول ء چا گزراس ودی کریس۔ مسٹر
طالب علم آک ایونہم بھاز کڑمی اٹ دا
سرحال ء نفوشار ہر اتم کہ ماہ گنج ء امام
آتیکن ارادے نا مروک آ جھٹی تا
مست ء پانگ اٹی بے سہب مسٹر۔ ماہ
گنج اوقا علمی نزوری ء سر پند منگ
تون کڑمی اٹ حضرت امام حسینؑ نا حق
وراستی کن ندر منگ و زوراک آ تا مون
آ کاٹم ء شیف کپنگ نا کسہ ء بیان
کرے۔ دم کشتہ کروک آ باسنی و پیشون نا
باسن آتہو انا نیام اٹی ماہ گنج نا ہیبت
آک آہڑاٹی بروک آ پدین آگوش آن
زیات مسٹر طالب علم آتے دوست
پنگ اٹی نسرہ۔

”کر بلا ئی ڈغار سفا تین نُس، دیر انا ڈس
الو، نیلی آ آسمان ہم فاخر دنگ کن
سنبرینگلوک نُسکہ، ولے حضرت امام
حسینؑ تینا مہ سنگت و خاہوت نا بندغ
آتون تینا راست انگا ہیبت آ سلوک
نُس، اوچ وڑاٹ یزید نا زوراک اٹی آن
بھیم نا گواچی متو۔ اودے سانس کہ دا
کسر اٹ جان ہم کاکہ ولے حق ء
پانگ آن او تینے گام اس ہم پدی
کتو۔ او تینا سنگت آتون اوار شہید مس،
ولے ظلم و زوراک نا مون آ اونا کاٹم
شیف متو۔“

گودی ماہ گنج تینا مرغن آ تران نا
گڈیکو ہیبت ء پارسا ہندا اومیت آ تینا
چشمک آتے میز آتخاکہ داسہ چناتے
سونج کتنگ نا واردو برے۔

منک تینا ملوک آخن تون لوڑ آ تا مک
اٹ تینے ندارہ سے ئی اختہ سارنگ
نسرہ۔ لئی تا سرپ آ تا تور، زغم واسپر
آ تاٹاک ٹیک، چناتا واورنگ، حضرت
امام حسینؑ نا کرد و زوراک آ تا ظلم و
زوراک چناتا مون آ چریگ اٹی نسرہ۔
چناتا دا سرحال ء ماخولی اٹ خف

ناول

دھول انا تو ار

7

..... ابرار برکت

ایلو گنڈ آن مراد بخش پین چال اس کنگ
کس اوکر و فریب ناوڑے برجا سخاس، او
شاہ بیگ ناہمو کز ورناتے تینا دام اٹی
ہلنگ نا کوشٹ اٹی کس ہرا بیگنی ناسوب
آن بیزار نسر۔ او او فتنہ بھلو بھلو لاچ،
زرو زمین نا اومیت تنگ کس۔ مخلوق ۽ شیخ
و بانٹ کنگ کس تانکہ ورناتا دا اٹی ۽ تہی
پرغسا لکری نا تحت ۽ سوگو تھو۔ او خلق انا پیر
انگا بندغ آتے ہم دا ہیبت اٹ شاخنگ
کس کہ

”اگہ لکری نا راج ختم مس، تو داڑے
امن مفر و وڈی زیات مرو، نما چنا تاساہ
سلامت سلپر۔ واکر ہنداش تالان کس
کہ غریب و پیرانگا داسہ پدا گڑتی نا
گواچی متنگ نسر۔“

ولے شاہ بیگ داسہ ہندن بیدار کس ہرا
گل مکر و فریب آتیاں چا ہندار کس، او مش
انابت آتے پرغنگ نا تہی ۽ چم آتے ہیل
کریس۔ او ہرا وخت میرد انا نام کاری و
مراد بخش نا مکران خبر ۽ بنگ، تو اوچ وڑانا
خوف یا خلیس اسے نا گواچی متو، بلکہ اونا
چہرہ غا اسہ پین سوگو ۽ ہمت اس پاش
مس۔ او تہی ورناتے مچ کرسا پارے
”سنگت آک! لکری نا دازورا ایک نن
چچ کنگ کپسہ، کہنگ نا وخت آ اوڈہار
ہندن تہی پھنگ کن نت و دوخلیک۔
نن اینو اگہ اونا مون اسلون تو تاروک آ

نسل آک پچر داسے مولدی نا زند آن
آ جو مفسہ۔ نن لٹ انا ورنندی ۽ لٹ اٹ
تقن بلکہ نن تینا سیوت و ایمان نا طاقت
اٹ دا تو فک آتا مل تے مش تا گواچی
کیں۔ خیر جان اسہ وار پدا تینا دھول ۽
ہرے اونا دونا دھول انا لٹ داسہ میرداد
نا تو فک آتیاں زیات رعب دار مرسا
توار کنگ کس۔ ”ڈھم۔۔۔ ڈھم۔۔۔“
ڈھم۔۔۔“ دا تو ار داسہ اسہ ہندن ۽
دیوال اس جوڑ متنگ کس ہرا لکری نا مون
آمش انا وڈسلوک مرسا اوقتا تہی گمر ۽
پدا بیگ کس۔

مخلوق نا خار و بیداری داسہ پین زیات
متنگ کس، ہراڑے لکری نا زورا ایک و

۽ سوگو کرے، مخلوق ۽ جو فغانیاں مَر
تھا۔۔۔ ڈھم۔۔۔ ڈھم۔۔۔ ڈھم۔۔۔
نا تو ار آن پدا مخلوق یکجاس، نعرہ خلنگ بنا
کرے، ہر ورننا بیدار مرو سہب برو سہب
برو۔۔۔

ایلو گنڈ آ بازار نا دکاندار آک تینا کچاری
اس تختار، او ہندا فیصلہ کری داسہ لکری نا
بھتہ بلوک میرداد ۽ چچ ۽ بھتہ اس تفر و ن،
اسہ کماش اس پارے گڑا نن تانکہ زندہ
اُن دافتنے بھتہ ایتن؟ دا لکری نا غریبی ۽
زیات کرینے ایسر کتنے۔ اگہ نن ہندن
یکجاس مرین اونے چچ کنگ کپک۔

گل ورنک یکجاس مر دافصلہ ناخ قہی ۽
کری۔ ہندا حوال میرداد ۽ سر مس۔ میرداد
خار اٹی بازار آ بس، اوڈو ساڑی گل
بندغ آک تو فکی نسر۔۔۔

او پڑو کرے پارے اگہ بھتہ اف، گڑا
دکان تے بند کیوہ۔

اسہ دکاندار اس مستی بس پارے نن کانود
آن چچ ۽ بیسہ اس تفر۔ اوکان پین
چا رنچ دکاندار مستی ہندا ہیبت ۽ کری۔

میرداد اولی وار خنا خلیس داسہ داڑے
گھانے، اونا خار زیات مس۔ ولے داسہ
اونا مون آ اسہ یا ارا دکاندار الوں مچ آ
بازار سلوک کس۔

ہندا شام خیر جان ولدا تینا دھول ۽ ہرے
ڈھم۔۔۔ ڈھم۔۔۔ ڈھم۔۔۔

دا تو ار گلی ٹیٹ آخا بلکہ داسہ اُسٹ آ حیث
ہم تالان نسک۔۔۔

پیر وورنا، نیاڑی وچنا گل دھول انا تو ار ۽
پنگ نسر، مخلوق پین زیات بیدار متنگ
کس۔ میرداد ہرا کہ۔۔۔

خرما ہڑ دے بچور کپک۔۔۔
داسہ مخلوق توں مون تنگ اڑزان اف،
او تینا تو فکی تقن او ار پدی ہنا۔ ولے
داخس آن پد ہم لکری و مراد بخش پد
متوس۔

لکری تینا گل بد معاش و جبر کروک آتا
اسہ باہلی ۽ کچاری اس تختا کہ دما مون
اٹ سلوک آتے تو رن۔

(برجاء)

آن پرغوی ۽۔ گڑا اس بندغ ۽ نوکری نا،
گڑا اس بندغ ۽ ڈغار نا گڑا اس بندغ ۽
زرا نا جو فکی تینا گنڈ آتین۔“

لکری نا مون ملنگا اسہ بھلو بھندہ اس

کرے۔
دا اسل راست ۽، اگہ لشکر دا وڈلکر ۽، گڑا
او فک تینا مزل آن مُت لکری مریرہ۔

مراد بخش پارے دا کنا کاریم ۽ لکری۔۔۔

مراد بخش دا مون آ سلنگ نا کاریم نا
رِداٹ بزور انگا ورناتون حوال نا پنا ۽
کرے۔ او فتنہ ڈغار، زر و جو فک نا کسر
تے پارے۔۔۔ ولے شاہ بیگ نا سنگت

آ تہی اسہ پین شعور اس ودی مسوس۔
ہر اسہ ورننا ۽ ہندا سخ تنگ نسر دا کاریم اسہ
بندغ اسے ناف بلکہ نائما لانا آحت

۽۔

جلال ہمو ورننا ہرا سُم تینا تھی مسوس
داسہ کرار کرار ڈراخ جوڑ متنگ کس۔ خیر
جان بس سوچ کرے، جلال! انت حال

۽؟ جلال پارے ”داسم کتے تھی کرینے
ولے کنا شعور پین زیات مسنے۔“

خیر جان چچی آن پد ولدا پارے ظلم انا
خلاف بھلا ورنندی شعور ۽۔

جلال ورنندی ٹی پارے نن ہمو شعور ۽ داسہ
پین تالان کروں۔

مراد بخش نا سنگت ورناتے بہاٹی ہلنگ نا
خبر تالان مس، مخلوق نا پین بیداری کن
خیر جان ہمو دھول ۽ خلق ہرا مخلوق نا شعور

گواچی مرے ولے ہزار آ بندغ آک
سوگو مریرہ، خلیس نا گواچی مفسہ۔“
حالیٹ آتا اسہ پین دور اسے نا پنا
مسوس۔ ورنک شار شار ارا اڑا ٹی

میرداد نا سم کاری نا واقعہ اسہ ہفتہ اس

مسوس ولے مخلوق نا اُسٹ آ دا ٹھپ
تازہ کس، بازار نا نجائی چوک ہراڑے
اول کار و بار نا شور آن زندا نادرک لگا کہ،
اوڈے اسہ چچی اس تالان مسوس۔ ہر

اسہ بندغ نا اُسٹ اٹ ہندا سوال کس
کہ اخرو ظلم و جبر ہرا وخت ایسر مرو؟
خیر جان ہر سہب آبخ متنگ تون دھول
اناسیل ۽ جوڑ کر یکہ۔

او ہندا چا ہنداری سخا کا کہ دھول انا تو ار تینا
سازا نا تو ار اس اف، بلکہ او مخلوق نا ضمیر ۽
بیدار کنگ نا تو ار اسے۔ ”ڈھم۔۔۔“
ڈھم۔۔۔ ڈھم۔۔۔ ”آن مخلوق اٹی
بیداری ودی مسکہ۔ شاہ بیگ تون او ار اونا
ایلو سنگت آک دتاخ آچ مسوس۔

دیوال آتیا نعرہ نوشہ کنگ نسر۔
”بخش متورے مش مروے“
شاہ بیگ ورناتے خوڑت ہر سا پارے:
”سنگت آک! لکری بیرہ تو فک اٹ
جنگ کنگ آف۔ او خلیس نا ملک اٹی
حکومت کنگ ۽۔ اگہ خلیس نا دیوال ۽
پرغنگ کن سر سہب مسن تو اونا تحت تیٹ
لڑو ۽۔ اونا جبر ایسر مرو ۽۔

ورنا تہی رحمت ہرا ورننا طالب علم اس
کس، پارے۔

شاہ بیگ! میرداد و اونا بندغ آک
تو فک تون او ار گلی تہی گشت کیرہ مخلوق
ہم خلیس اٹی ۽۔

شاہ بیگ بھندہ کرے، پارے ”خلیس نا
ایسر کن یک مُت اوری اٹ سوگو
سلنگ الی ۽۔ اگہ اسہ بندغ اس خلیس نا

پانگ نا انت مسخت ۽؟
”تینا زورا کی گچ اس اف، عقل آن کاریم
ہوئی ۽۔“ مراد بخش پارے ”او فتنہ تہہ

مراد پارے، لکری دا وار زورا کی کروئی
ا فک بلکہ عقل آن کاریم ہوئی ۽۔

لکری اوڈا خوڑت ہرا، مراد بخش! نا

پانگ نا انت مسخت ۽؟
”تینا زورا کی گچ اس اف، عقل آن کاریم
ہوئی ۽۔“ مراد بخش پارے ”او فتنہ تہہ